

Seletuskiri

maaeluministri määruse „Mahepõllumajandusele ülemineku toetus ja mahepõllumajandusega jätkamise toetus“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 67 lõike 2 alusel.

1. jaanuaril 2014 algas uus Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) eelarveperiood 2014–2020, mille raames on Eestil *EL*-i liikmesriigina võimalik saada osa *EL*-i maaelu arengu toetuste eelarvest. Maaelu arengu toetuste, mis on üheks *EL*-i ühise põllumajanduspoliitika kahest nn sambast, andmist reguleerib perioodil 2014–2020 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (*EL*) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (*EAFRD*) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (*EÜ*) nr 1698/2005 (*ELT L 347*, 20.12.2013, lk 487–548). Selle määruse artikli 6 kohaselt tuleb liikmesriikidel *EL*-i maaelu arengu toetuste saamiseks koostada maaelu arengu programm, milleks Eesti puhul on „Eesti maaelu arengukava 2014–2020“ (edaspidi *arengukava*), mis kiidetakse heaks Euroopa Komisjoni otsusega.

Määrus on vajalik arengukava meetme 11 „Mahepõllumajandus“ tegevuse liigi „Toetus mahepõllumajandusliku tootmise tavadele ja meetoditele üleminekuks“ ning tegevuse liigi „Toetus mahepõllumajandusliku tootmise tavade ja meetodite säilitamiseks“ rakendamiseks. Mahepõllumajandusele ülemineku toetuse ja mahepõllumajandusega jätkamise toetuse õiguslik alus on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (*EL*) nr 1305/2013 artikkel 29, mille lõike 1 kohaselt on võimalik anda toetust põllumajandustootjatele, kes vabatahtlikult lähevad üle määruses (*EÜ*) nr 834/2007 määratletud mahepõllumajandusliku tootmise tavadele ja meetoditele või jätkavad nendega ning kes on aktiivsed põllumajandustootjad määruse (*EL*) nr 1307/2013 artikli 9 tähenduses. Toetuse eesmärk mahepõllumajandusega alustajatele või sellega jätkajatele on hüvitada tootmistevõimega kaasnevad lisakulud ja saamata jäänud tulu, mis on tingitud nende poolt vabatahtlikult võetud kohustuse täitmisest põllumajandusmaal.

Mahepõllumajandustoodete tootmisega tegelevate ettevõtete arv ja mahepõllumajandusliku maa suurus on viimastel aastatel pidevalt kasvanud. Kui 2005. aastal tegeles Eestis mahepõllumajandustoodete tootmisega 1013 ettevõtet, kelle kasutuses oli 59 742 hektarit mahepõllumajandusmaad, siis 2014. aastal oli nimetatud ettevõtete arv 1542 ja mahepõllumajandusmaad 158 071 hektarit. Mahepõllumajanduslikus kasutuses olev maa moodustas 2014. aastal ligi 16% kogu põllumajandusmaast.

Meede panustab elurikkuse, veemajanduse ning mulla majandamise sihteesmärkide täitmisel. Mahepõllumaad asuvad enamasti väheviljakatel aladel. Ligikaudu 75% kogu mahepõllumajandusmaast on püsi- ja lühiajalised rohumaad, kus kasvatatakse suhteliselt palju liblikõielisi. Liblikõieliste või kõrreliste heintaimede kasvatamise korral põllukülvikorras ja

püsirohumaadel säilib ja paraneb mulla orgaanilise aine sisaldus, mullastruktuur ja elurikkus, mis aitab oluliselt säilitada mullaviljakust ja takistada mullaerosiooni. Aeglustub ka kasvuhoonegaaside emissioon, kuna rohumaade alusel pinnal mulda ei harita. Lämmastiku leostumine ning sattumine pinna- ja põhjavette on mahetootmise kui keskkonna säilitamist ja parandamist soosiva tootmise puhul väike. Selline tootmine parandab vee kvaliteeti ja tagab veekogumite soodsa seisundi. Mahetootmisel keemiliste taimekaitsevahendite kasutamata jätmise korral puhastuvad mullad aja jooksul taimekaitsevahendite jääkidest, mis parandab samuti vee kvaliteeti. Happeliste muldade osatähtsus on võrreldes teiste toetustüüpidega mahetootjate muldadel kõige vähem suurenenud.

Probleemiks võib muutuda siiski taimetoiteelementide sisalduse säilitamine mahepõldude mullas, kuna vähese väetiste kasutamise korral jääb saagiga eemaldatavate toiteelementide kogus sageli tasakaalustamata väetistega antava toiteelementide kogusega. Põllumajandusuuringute Keskuse seireandmetele tuginedes on just taime poolt omastatava kaaliumi sisaldus mahetootjate põldude künnikihis viie aasta jooksul mõnevõrra vähenenud. Omastatava fosfori sisaldus on püsinud sisuliselt muutumatuna.

Mahepõllumajandusliku tootmise toetamine aitab kaasa loodusvarade tõhusamale kasutamisele ning soodustab üleminekut vähem CO₂-heiteid tootvale ja kliimamuutuse suhtes vastupidavale põllumajandusele ja toidutootmisele.

Meetme eesmärkideks on arendada mahepõllumajandust ning suurendada mahepõllumajanduse konkurentsivõimet, säilitada ja suurendada bioloogilist ja maastikulist mitmekesisust, säilitada ja parandada mullaviljakust ja veekvaliteeti ning parandada loomade heaolu.

Mahepõllumajanduse toetamiseks antakse üleminekutoetust ja jätkamise toetust.

Mahepõllumajanduse üleminekutoetusega hüvitatakse osaliselt mahepõllumajandusliku tootmisega alustamise ja kohustuse täitmisega kaasnevad lisakulud ja saamata jäänud tulu. Võrreldes perioodiga, mil üleminekuajal on läbitud ja toodangut saab mahepõllumajanduslikuna turustada, on lisakulud ja saamata jäänud tulu üleminekuajal keskmiselt 10% suuremad. Seetõttu on ka toetuse ühikumäär 10% kõrgem.

Mahepõllumajanduse üleminekutoetust ja jätkamise toetust antakse, kui taotleja järgib kogu kohustuseperioodi jooksul ettevõtte mahepõllumajandusmaal mahepõllumajandusliku taimekasvatuse nõudeid ja mahepõllumajanduslike loomade puhul mahepõllumajandusliku loomakasvatuse nõudeid ning selle määruse kohaseid nõudeid. Mahepõllumajanduse toetuse kohustust on võimalik asendada poolloodusliku koosluse hooldamise toetuse kohustusega.

Määruse eelnõu (edaspidi *eelnõu*) ja seletuskirja koostas Põllumajandusministeeriumi taimetervise osakonna mahepõllumajanduse büroo peaspetsialist Margot Pomerants (tel 625 6530, margot.pomerants@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Mari-Liis Kivipõld (mari-liis.kivipold@agri.ee, tel 625 6283). Keeleliselt toimetab eelnõu Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Leeni Kohal (leeni.kohal@agri.ee, tel 625 6165).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb 7 peatükist ja 27 paragrahvist.

Eelnõu §-s 1 sätestatakse määruse reguleerimisala, milleks on arengukava meetme 11 „Mahepõllumajandus“ tegevuse liigi „Toetus mahepõllumajandusliku tootmise tavadele ja meetoditele üleminekuks“ raames antava mahepõllumajandusele ülemineku toetuse ning tegevuse liigi „Toetus mahepõllumajandusliku tootmise tavade ja meetodite säilitamiseks“ raames antava mahepõllumajandusega jätkamise toetuse andmise tingimused. Määrus hõlmab sätteid toetatavate tegevuste, toetuse ühikumäära, taotleja ja maa toetusõiguslikkuse nõuete, nõuetele vastavuse nõuete, baasnõuete, toetuse saamise nõuete, viljavahelduse ja liblikõieliste kasvatamise põllumajandusliku majapidamise üleandmise, kohustuse üleandmise, ülevõtmise, suurendamise, vähendamise ja asendamise, toetuse taotlemise (sh taotlusele esitatavate nõuete ja taotluse esitamise tähtaja), taotleja, taotluse ja tegevuste kontrollimise, toetuse vähendamise, taotluse rahuldamise ja rahuldamata jätmise ning toetuse maksmise kohta.

Eelnõu § 2 lõige 1 sätestab, et mahepõllumajandusele ülemineku toetust ja mahepõllumajandusega jätkamise toetust antakse mahepõllumajandusliku tootmise ning sellega seonduvate tegevuste elluviimise eest järjepidevalt viie järjestikuse kalendriaasta jooksul toetusõiguslikul maal, mille kohta toetust taotletakse (edaspidi *kohustus*). Kohustus algab esimesel kohustuseaastal taotluses näidatud või taotluse kontrollimisel kindlaks tehtud toetusõiguslikul maal. Kui kontrollimisel tehakse kindlaks, et toetusõigusliku maa pindala on suurem kui selle maa pindala, mille kohta toetust taotletakse, loetakse kohustusealuseks maaks see maa, mille kohta toetust taotletakse. Kui kontrolli käigus selgub, et tegelik toetusõigusliku maa pindala on väiksem kui taotluses näidatud, rakendatakse komisjoni delegeeritud määruse (EL) 640/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1306/2013 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas, otsetoetuste, maaelu arengu toetuse ja nõuetele vastavuse süsteemiga seoses kohaldatavatest maksetest keeldumise ja nende tühistamise tingimuste osas ning kõnealuste toetuste ja süsteemidega seotud halduskaristuste osas (ELT L 181, 20.06.2014, lk 48–73), artiklit 19. Kohustusealust maad ei tohi kohustuseperioodi jooksul vahetada maa vastu, mille kohta kohustust ei ole võetud. Ühel taotlejal saab sama tegevuse kohta olla vaid üks kohustus.

Üks kalendriaasta loetakse üheks kohustuseaastaks ja viis järjestikust kalendriaastat moodustavad kokku kohustuseperioodi. Kohustuse võtmise aastal algab esimene kohustuseaasta tagasiulatuvalt 1. jaanuaril. Mahepõllumajandusele ülemineku toetuse ja mahepõllumajandusega jätkamise toetuse taotlejad peavad järgima nõuetele vastavuse nõudeid, mille täitmist kontrollitakse samuti kalendriaasta kohta ja nõuete rikkumise korral vähendatakse kalendriaastal makstavat toetust. Seega on toetuse ühtseks menetlemiseks põhjendatud rakendada kohustuseaastana kalendriaastat.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 29 lõike 3 kohaselt võetakse mahepõllumajanduse meetme kohased kohustused viieks kuni seitsmeks aastaks. Kuna alates 2004. aastast on mahepõllumajandusliku tootmise toetuse kohustuse pikkuseks olnud viis aastat, siis ei ole põhjust kohustuseperioodi pikkust muuta. Arengukavas on ette nähtud võimalus, et kohustust võib Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 29 lõike 3 kohaselt vajaduse korral pikendada. Kohustuse pikendamise korral pärast viit kohustuseaastat loetakse pikendatavad kohustuseaastad kohustuseperioodi hulka.

Lõike 2 kohaselt antakse mahepõllumajandusele ülemineku toetuse taotlejale kuni kahel esimesel kohustuseaastal mahepõllumajandusele ülemineku toetust ning järgnevatel kalendriaastatel mahepõllumajandusega jätkamise toetust. Mahepõllumajanduslikule

tootmisele üleminekuajal nendel ettevõtetel, kes alustavad üleminekut mahepõllumajanduslikule tootmisele maa ja loomade puhul ühel ajal, on kaks aastat. Sel perioodil peab täitma mahepõllumajanduse nõudeid, aga tooteid mahepõllumajanduslikuna turustada veel ei saa. Seetõttu on kahel esimesel aastal, mil ettevõtte põllumajandusmaa ja loomad on üleminekuajal, ette nähtud kõrgema ühikumääraga toetus. Kuna mahepõllumajanduse meetme eesmärgiks on suurendada mahepõllumajanduse konkurentsivõimet selle kaudu, et turule jõuaks enam mahetoodangut, siis tuleb pärast üleminekuajaperioodi möödumist jätkata mahetootmisega viieaastase kohustuseperioodi lõpuni.

Eelnõu §-s 3 kehtestatakse mahepõllumajandusele ülemineku toetuse ühikumäärad.

Mahepõllumajandusele ülemineku toetuse ühikumäärad on mahepõllumajandusega jätkamise toetuse ühikumäärade 10% kõrgemad. Üleminekuajal on periood, mille vältel tuleb teha kulutusi selleks, et ettevõtte mahepõllumajandusliku tootmise nõuetega vastavusse viia, aga tooteid veel mahepõllumajanduslikuna kõrgema hinnaga turustada ei saa, seetõttu on üleminekuajaperioodil tehtavad kulutused ja saamata jäänud tulu suuremad kui mahepõllumajandusega jätkamise perioodil ning kõrgem ühikumäär on põhjendatud.

Mahepõllumajandusele ülemineku toetuse ühikumäär ühe hektari maa kohta kohustuseperioodi kalendriaastas on rühvelkultuuri kasvatamise korral 231 eurot. Ühikumäär puuvilja- ja marjakultuuri kasvatamiseks kasutatava põllumajandusmaa hektari kohta on 330 eurot aastas ning köögivilja, maasika ning ravim- ja maitsetaimede kasvatamiseks kasutatava põllumajandusmaa hektari kohta 660 eurot aastas. Ravim- ja maitsetaimede kasvatamise eest makstakse toetust üksnes siis, kui nad on külvatud või istutatud. See tähendab, et neid kasvatatakse põllul, kus maad haritakse, taimed kas külvatakse või istutatakse ja eemaldatakse umbrohi. Looduslikult kasvavate ravim- ja maitsetaimede kogumise eest toetust ei maksta.

Köögivilja, maasika ning maitse- ja ravimtaimede kasvatamise toetuse ühikumäär üleminekuajaperioodil ületab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 II lisas toodud maksimaalset ühikumäära 600 EUR/ha 10%. See on põhjendatud, kuna nimetatud valdkonnas on lisakulud ja saamata jäänud tulu mahetootmisega alustamisel Eesti kliimaatiliste tingimuste tõttu tunduvalt suuremad kui teiste põllukultuuride puhul. Saagikus on tootjate hinnangul 2–3 korda väiksem kui tavatootmise korral ja kaubandusliku toodangu osakaal on samuti väike. Kõrgem ühikumäär peaks aitama kaasa sellele, et mahetootmist alustaks enam köögivilja-, maasika- ja maitse- ja ravimtaimede kasvatajaid.

Teravilja, kaunvilja, õli- ja kiukultuuride ning muude tehniliste kultuuride kasvatamiseks kasutatava põllumajandusmaa hektari kohta on toetuse määr 138 eurot aastas.

Ühikumäär põllumajandusministri 24. aprilli 2006. a määruses nr 56 „Söödakultuuride seemne kategooriad ning söödakultuuride seemne tootmise ja turustamise nõuded” sätestatud nõuete kohaselt põldtunnustatud heintaimede kasvatamise korral on 138 eurot. Heinaseemne kasvatamiseks kasutatava maa kohta makstava toetuse kõrgema ühikumäära eesmärgiks on soodustada mahepõllumajandusliku heinaseemne tootmist.

Kuni kolmeaastase külvikorra oleva rohumaa puhul on toetuse ühikumäär 88 eurot hektari kohta aastas. Kuni kolmeaastane külvikorra rohumaa on põllumaa, millel kasvatatakse kuni kolmel järjestikusel kalendriaastal heintaimi ja hiljemalt heintaimede kasvatamise kolmandale järjestikusele kalendriaastale järgneval kohustuseaastal kasvatatakse seal muud põllumajanduskultuuri. Kuni kolmeaastased külvikorra olevad rohumaad on rohumaade

hulgast välja arvatud sellel põhjusel, et mahepõllumajanduse nõuete kohaselt tuleb mullaviljakuse säilitamiseks ja umbrohu tõrjumiseks kasutada eelkõige sobivaid külvikordi, kasvatades liblikõielisi ja teisi haljasväetistaimi. Kuna nendelt maadelt otsest müügitulu ei saa, siis selle hüvitamiseks on ette nähtud teistest rohumaadest kõrgem ühikumäär.

Ühikumäär rohumaa (välja arvatud kuni kolmeaastane külvikorras olev rohumaa ja heinaseemnepõld) puhul, mille iga hektari kohta on taotlejal vähemalt 0,2 loomühikule vastaval arvul mahepõllumajanduslikke veiseid, hobuseid, lambaid või kitsi või mille iga kuni 0,1 hektari kohta on üks mahepõllumajanduslikult peetav mesilaspere, on 27 eurot hektari kohta aastas.

Mahepõllumajandusele ülemineku toetuse ühikumäär ühe mesilaspere kohta on 44 eurot, kui taotlejal oli kohustuseaastale eelnenud kalendriaastal keskmiselt vähemalt viis mahepõllumajanduslikult peetavat mesilaspere.

Eelnõu §-s 4 sätestatakse mahepõllumajandusega jätkamise toetuse ühikumäärad.

Mahepõllumajandusega jätkamise toetuse ühikumäär ühe hektari maa kohta kohustuseperioodi kalendriaastas on rühvelkultuuri kasvatamise korral 231 eurot. Ühikumäär puuvilja- ja marjakultuuri kasvatamiseks kasutatava põllumajandusmaa hektari kohta on 300 eurot aastas ning köögivilja, maasika ning ravim- ja maitsetaimede kasvatamiseks kasutatava põllumajandusmaa hektari kohta 600 eurot aastas. Ravim- ja maitsetaimede kasvatamise eest makstakse toetust üksnes siis, kui neid kasvatatakse kultuuris. See tähendab, et neid kasvatatakse põllul, kus maad haritakse, taimed kas külvatakse või istutatakse ja eemaldatakse umbrohi. Looduslikult kasvavate ravim- ja maitsetaimede kogumise eest toetust ei maksta.

Teravilja, kaunvilja, õli- ja kiukultuuride ning muude tehniliste kultuuride kasvatamiseks kasutatava põllumajandusmaa hektari kohta on toetuse määr 125 eurot aastas. Ühikumäär põllumajandusministri 24. aprilli 2006. a määruses nr 56 „Söödakultuuride seemne kategooriad ning söödakultuuride seemne tootmise ja turustamise nõuded” sätestatud nõuete kohaselt põldtunnustatud heintaimede kasvatamise korral on 125 eurot. Heinaseemne kasvatamiseks kasutatava maa kohta makstava toetuse kõrgema ühikumäära eesmärgiks on soodustada mahepõllumajandusliku heinaseemne tootmist.

Kuni kolmeaastase külvikorras oleva rohumaa puhul on toetuse ühikumäär 80 eurot hektari kohta aastas. Kuni kolmeaastane külvikorras rohumaa on põllumaa, millel kasvatatakse kuni kolmel järjestikusel kalendriaastal heintaimi ja hiljemalt heintaimede kasvatamise kolmandale järjestikusele kalendriaastale järgneval kohustuseaastal kasvatatakse seal muud põllumajanduskultuuri. Kuni kolmeaastased külvikorras olevad rohumaad on rohumaade hulgast välja arvatud sellel põhjusel, et mahepõllumajanduse nõuete kohaselt tuleb mullaviljakuse säilitamiseks ja umbrohu tõrjumiseks kasutada eelkõige sobivaid külvikordi, kasvatades liblikõielisi ja teisi haljasväetistaimi. Kuna nendelt maadelt otsest müügitulu ei saa, siis selle hüvitamiseks on ette nähtud teistest rohumaadest kõrgem ühikumäär.

Ühikumäär rohumaa (välja arvatud kuni kolmeaastane külvikorras olev rohumaa ja heinaseemnepõld) puhul, mille iga hektari kohta on taotlejal vähemalt 0,2 loomühikule vastaval arvul mahepõllumajanduslikke veiseid, hobuseid, lambaid või kitsi või mille iga kuni 0,1 hektari kohta on üks mahepõllumajanduslikult peetav mesilaspere, on 25 eurot hektari kohta aastas.

Mahepõllumajandusele jätkamise toetuse ühikumäär ühe mesilaspere kohta on 40 eurot, kui taotlejal oli kohustuseaastale eelnenud kalendriaastal keskmiselt vähemalt viis mahepõllumajanduslikult peetavat mesilasperet.

Eelnõu §-s 5 kehtestatakse nõuded ühikumäära suurendamiseks.

Lõike 1 kohaselt suurendatakse mahepõllumajanduslikult toodetud sertifitseeritud seemnekartulist kartuli kasvatamise korral § 3 lõike 1 punktis 1 sätestatud ühikumäära 46 euro võrra ja sertifitseeritud maheseemnega külvatud teravilja kasvatamise korral suurendatakse § 3 lõike 1 punktis 4 sätestatud ühikumäära 28 euro võrra.

Lõike 2 kohaselt suurendatakse mahepõllumajanduslikult toodetud sertifitseeritud seemnekartulist kartuli kasvatamise korral § 4 lõike 1 punktis 1 sätestatud ühikumäära 42 euro võrra ja sertifitseeritud maheseemnega külvatud teravilja kasvatamise korral suurendatakse § 4 lõike 1 punktis 4 sätestatud ühikumäära 25 euro võrra.

Tegemist on rühvelkultuuri kasvatamise ühikumäära suurendamisega 20% võrra nii mahepõllumajandusele ülemineku toetuse kui mahepõllumajandusega jätkamise toetuse puhul sertifitseeritud mahepõllumajandusliku seemnekartuli kasutamise korral kartulikasvatuses. Sertifitseeritud mahepõllumajandusliku seemnekartuli tootmine ja kasutamine Eestis ei ole piisavalt arenenud. 20% kõrgem toetuse ühikumäär sertifitseeritud mahepõllumajandusliku seemnekartuli kasutamise korral peaks suurendama nõudlust selle järele ning selle kaudu aitama kaasa tootmise kasvule.

Ühikumäär sertifitseeritud maheseemnega külvatud teravilja kasvatamiseks kasutatava põllumajandusmaa hektari kohta on 20% kõrgem nii mahepõllumajandusele ülemineku toetuse kui mahepõllumajandusega jätkamise toetuse puhul. Ühikumäära suurendamine sertifitseeritud maheseemnega külvatud teravilja kasvatamiseks kasutatava maa hektari kohta peaks suurendama nõudlust sertifitseeritud maheteraviljaseemne järele ning arendama selle turgu, mis omakorda aitab kaasa maheseemne tootmise sektori arenemisele.

Lõike 3 kohaselt suurendatakse mahepõllumajandusele ülemineku toetuse ühikumäära, kui ettevõttes peetakse kogu kohustuseaasta jooksul mahepõllumajanduslikult veiseid lambaid, kitsi, sigu, küülikuid või lõikes 5 nimetatud kodulinde (kalkunid, haned, pardid, vutid, kanabroilerid, munakanad). Rühvelkultuuri, teravilja, kaunvilja, õli- ja kiukultuuride ning muude tehniliste kultuuride kasvatamiseks kasutatava maa ning rohumaa (sh kuni kolmeaastane külvikorras olev rohumaa) ühikumäära suurendatakse summa võrra, mis saadakse taotleja loomade ja kodulindude keskmise arvu alusel arvutatud ühiku korrutamisel 94 euroga ning saadud summa jagamisel taotleja rühvelkultuuri, teravilja, kaunvilja, õli- ja kiukultuuride ning muude tehniliste kultuuride ja rohumaa hektarite arvuga, mille kohta ta toetust taotleb.

Lõike 4 kohaselt suurendatakse mahepõllumajandusega jätkamise toetuse ühikumäära, kui ettevõttes peetakse kogu kohustuseaasta jooksul mahepõllumajanduslikult loomi (veiseid lambaid, kitsi, sigu, küülikuid) või lõikes 5 nimetatud kodulinde. Rühvelkultuuri, teravilja, kaunvilja, õli- ja kiukultuuride ning muude tehniliste kultuuride kasvatamiseks kasutatava maa ning rohumaa (sh kuni kolmeaastane külvikorras olev rohumaa) ühikumäära suurendatakse summa võrra, mis saadakse taotleja loomade ja kodulindude keskmise arvu alusel arvutatud ühiku korrutamisel 85 euroga ning saadud summa jagamisel taotleja

rühvelkultuuri, teravilja, kaunvilja, õli- ja kiukultuuride ning muude tehniliste kultuuride ja rohumaa hektarite arvuga, mille kohta ta toetust taotleb.

Lõigete 3 ja 4 kohase ühikumäära suurendamisel ei arvestata ettevõttes mahepõllumajanduslikult peetavaid hobuseid, kuna eesmärk on toetada eelkõige mahetoidu tootmist. Mahepõllumajanduslikult peetavad hobused lähevad arvesse rohumaa loomkoormuse arvestamisel ning hobuste kasvatamist toetatakse rohumaa hektari kohta makstava toetuse kaudu.

Lõikes 5 sätestatakse loomade või kodulindude minimaalne keskmine arv aastas, mis on vajalik ühikumäära suurendamiseks. Taotleja peab pidama aastas keskmiselt vähemalt 50 kalkunit, hane, parti, kanabroilerit, vähemalt 6 kuu vanust munakana või vähemalt 4 kuu vanust küülikut. Vutte peab olema vähemalt 100 ning sigu kokku 2 loomühikut.

Aasta keskmine loomade või lindude arv arvutatakse söötmispäevade alusel. Arvesse lähevad need söötmispäevad, mil loomi peeti mahepõllumajanduse nõuete kohaselt. Mahepõllumajandusliku loomakasvatusega tegelemiseks võib taotleda tunnustamist aastaringselt, seetõttu võivad samad loomad olla kalendriaasta vältel karjas enne mahetootmisele üleminekut tavaloomadena. Loomade või lindude karja tuleku ja karjast lahkumise andmete põhjal leitakse söötmispäevade arv. Looma või linnu karja tuleku päev loetakse söötmispäevade hulka, kuid karjast lahkumise päeva söötmispäevade hulka ei arvestata. Keskmise loomade-lindude arvu leidmiseks kalendrikuus tuleb kõigi karjas olnud loomade või lindude söötmispäevad summeerida ja see arv jagada kuus olevate päevade arvuga (näiteks 4500 söötmispäeva jagatakse 30 päevaga = 150 looma-lindu). Keskmine loomade-lindude arv aastas leitakse summeeritud söötmispäevade arvu jagamisel aastas olevate päevade arvuga 365 või liigaastal arvuga 366.

Lõikes 6 sätestatakse, et mahepõllumajanduslikult peetavate veiste, lammaste ja kitsede puhul võetakse lõigetes 3 ja 4 nimetatud ühiku arvutamisel arvesse taotleja poolt kohustuseaastal peetavate nende loomade keskmine arv, kelle kohta on andmed kantud põllumajandusloomade registrisse.

Lõike 7 kohaselt võetakse mahepõllumajanduslikult peetavate kodulindude, sigade ja küülikute puhul lõigetes 3 ja 4 nimetatud ühiku arvutamisel arvesse taotleja poolt kohustuseaastale eelnenud kalendriaastal peetud nende kodulindude, sigade või küülikute keskmine arv, kelle kohta on andmed kantud mahepõllumajanduse registrisse. Kodulinnud, sead ja küülikud ei ole kantud põllumajandusloomade registrisse, nende üle peetakse arvestust ettevõttes ning mahepõllumajanduse registrisse kantakse nende andmed Põllumajandusameti (edaspidi PMA) tehtud kohapealse kontrolli seisuga. PMA kontrollib ettevõttes kohapeal dokumentide kontrollimise teel üle kohustuseaastale eelnenud kalendriaastal peetud kodulindude, sigade või küülikute keskmise arvu arvutamise.

Lõikes 8 on toodud lõigetes 3 ja 4 nimetatud ühiku arvutamise koefitsiendid, mis on järgmised:

- 1) lüpsilehm – 3,0;
- 2) üle 24 kuu vanune veis, sh ammlahm – 1,0;
- 3) 6–24 kuu vanune veis – 1,0;
- 4) kuni kuue kuu vanune veis – 0,2;
- 5) vähemalt kolme kuu vanune lammas – 0,2;
- 6) vähemalt kuue kuu vanune kits – 0,3;

- 7) emis, sealhulgas põrsastega, või kult – 2,5;
- 8) vähemalt kahe kuu vanune nuum- või noorsiga – 1,25;
- 9) üle 6 kuu vanune munakana ja teised kodulinnud – 0,07;
- 10) vutt – 0,01;
- 11) üle 4 kuu vanune küülik – 0,03.

Eelnõu §-s 6 kehtestatakse ühikumäära vähendamise alused.

Lõige 1 sätestab aluse juhuks, kui kohustuseaastal esitatud nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ületab tegevuse liigile eelarveaastaks määratud summat. Sellisel juhul vähendab Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet (edaspidi *PRIA*) toetuse ühikumäära ulatuses, mis on vajalik kõigi nõuetele vastavate taotluste rahuldamiseks maksimaalsel võimalikul määral. Õiguslik alus toetuse ühikumäära vähendamiseks tuleb Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 79 lõikest 3. Kui taotleja ei ole toetuse ühikumäära vähendamisega nõus, võib ta esimesel kohustuseaastal määratavast toetusest loobuda ja sellisel juhul ei alga viieaastane kohustuseperiood.

Lõike 2 kohaselt on *PRIA*-l õigus vähendada üht, mitut või kõiki mahepõllumajandusele ülemineku toetuse või mahepõllumajandusega jätkamise toetuse ühikumäärasid.

Eelnõu §-s 7 kehtestatakse nõuded taotlejale.

Lõike 1 kohaselt võib toetust taotleda põllumajandusega tegelev füüsilisest isikust ettevõtja või juriidiline isik, kes on aktiivne põllumajandustootja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad ning tunnustatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 637/2008 ja (EÜ) nr 73/2009 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 608–670), artikli 9 tähenduses. Selle artikli kohaselt ei anta toetust füüsilistele või juriidilistele isikutele ega füüsiliste või juriidiliste isikute rühmadele, kes haldavad lennujaamu, veerajatisi, alalisi spordiväljakuid või puhkealasid või osutavad raudtee- või kinnisvarateenust. Põllumajanduslikuks tegevuseks loetakse määruse (EL) nr 1307/2013 alusel põllumajandustoodete kasvatamine või tootmine, sealhulgas saagikoristus, lüpsikarja pidamine, põllumajandusloomade aretamine ja pidamine või põllumajandusmaa hoidmine karjatamiseks või harimiseks sobilikus seisukorras.

Lõike 2 kohaselt võib mahepõllumajandusele ülemineku toetust taotleda taotleja, kes esitas esimesele kohustuseaastale eelnenud kalendriaastal või esimesel kohustuseaastal ettevõtte esmakordse tunnustamise taotluse mahepõllumajanduse seaduse alusel ning alustas üleminekut mahepõllumajanduslikule tootmisele samaaegselt nii põllumajandusmaal kui ka kõigi loomaliikidega ega ole eelnenud kalendriaastatel taotlenud arengukava alusel antavat mahepõllumajandusele ülemineku toetust, mahepõllumajandusega jätkamise toetust või „Eesti maaelu arengukava 2007–2013” alusel antavat mahepõllumajandusliku tootmise toetust. Mahepõllumajandusele ülemineku toetus on ette nähtud tavataotlejatele, kes soovivad mahepõllumajandusliku tootmisega alustada. Nõue on sätestatud selleks, et välistada kõrgema ühikumääraga mahepõllumajandusele ülemineku toetuse taotlejate hulgast need, kes korduvalt alustavad üleminekut mahetootmisele ega ole tegelikult huvitatud mahetoodete tootmisest. Kui mahepõllumajanduslikule tootmisele üleminekut alustatakse samaaegselt põllumajandusmaal ja kõigi loomaliikidega, siis on nii maa kui ka loomade puhul üleminekuajaks kaks aastat. Erinevatel looma- ja kodulinnuliikidel on erinevad üleminekuajad, mis jäävad vahemikku üks kuu kuni üks aasta. Kui mõne loomaliigiga alustatakse

mahepõllumajandusele üleminekut erineval ajal, siis suurendatakse ühikumäära kõigi looma- ja kodulinnuliikide puhul mahepõllumajandusega jätkamise toetuse ühikumäära alusel. Kui mõne liigi tootmine lõpetatakse säilib allesjäänud liikidele kõrgem ehk üleminekutoetuse ühikumäär.

Lõige 3 sätestab, et mahepõllumajandusega jätkamise toetust võib taotleda taotleja, kelle ettevõtte on kogu kohustuseperioodi kestel mahepõllumajanduse seaduse alusel tunnustatud.

Lõige 4 sätestab, et taotleja, kes taotleb „Eesti maaelu arengukava 2014–2020“ alusel antavat mahepõllumajandusele ülemineku toetust või mahepõllumajandusega jätkamise toetust, ei või samal ajal taotleda „Eesti maaelu arengukava 2007–2013“ alusel antavat mahepõllumajandusliku tootmise toetust, „Eesti maaelu arengukava 2007–2013“ alusel antavat keskkonnasõbraliku majandamise toetust ega ka „Eesti maaelu arengukava 2014–2020“ alusel antavat keskkonnasõbraliku majandamise toetust.

Eelnõu §-s 8 sätestatakse nõuded toetusõigusliku maa kohta.

Lõike 1 kohaselt on toetusõiguslik taotleja kasutatav ja mahepõllumajanduse registrisse kantud kokku vähemalt 1,00 hektari suurune maa. Toetusõiguslik on põllumaa, millel kasvatatakse teravilja, kaunvilja, rühvelkultuuri, õlikultuuri kiukultuuri, muud tehnilist põllukultuuri, ravimtaimi, maitsetaimi, köögivilja või maasikat. Kuna taotlejal võib kohustuseperioodil tekkida vajadus jätta põllumaa sööti või hoida seda mustkesas, siis vältimaks sellise maa osas kohustuse katkemist ja eelnevalt makstud toetuse tagasiküsimist, on loetakse toetusõiguslikuks maaks ka mustkesa ja sööti jäetud maa. Lisaks on toetusõiguslik põllumaa, millel kasvatatavad heintaimed on põllumajandusministri 24. aprilli 2006. a määruses nr 56 „Söödakultuuride seemne kategooriad ning söödakultuuride seemne tootmise ja turustamise nõuded“ sätestatud nõuete kohaselt põldtunnustatud; maa, millel kasvatatakse puuvilja- või marjakultuuri; rohumaa, mille iga hektari kohta on taotlejal sellisel arvul mahepõllumajanduslikult peetavaid veiseid, hobuseid, lambaid või kitsi, et loomkoormus hektari kohta on vähemalt 0,2 loomühikut komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 808/2014 II lisa kohaselt, ning põllumaa, millel kasvatatakse kuni kolmel järjestikusel kalendriaastal heintaimi ja hiljemalt heintaimede kasvatamise kolmandale järjestikusele kalendriaastale järgneval kohustuseaastal kasvatatakse seal põllukultuuri, ravim- ja maitsetaimi, köögivilja, maasikat või puuvilja- ja marjakultuuri.

Lõike 2 kohaselt on maa, millel kasvatatakse puuvilja- või marjakultuuri või maasikat, toetusõiguslik, kui taimede istutustihedus on vähemalt järgmine:

- 1) õunapuu tugeva kasvuga alusel – 100 istikut hektari kohta;
- 2) õunapuu keskmise kasvuga alusel – 300 istikut hektari kohta;
- 3) õunapuu nõrga kasvuga alusel – 500 istikut hektari kohta;
- 4) luuviljalised, pirnipuu – 270 istikut hektari kohta;
- 5) astelpaju, aroonia – 400 istikut hektari kohta;
- 6) sõstar, karusmari – 800 istikut hektari kohta;
- 7) vaarikas, pampel – 3000 istikut hektari kohta;
- 8) viinapuu – 1300 istikut hektari kohta;
- 9) kultuurmustikas, ebaküdoonia – 1000 istikut hektari kohta;
- 10) kultuurjõhvikas – 30 000 istikut hektari kohta.
- 11) maasikas – 20 000 taime hektari kohta.

Tegemist on minimaalse taimede arvuga ühe hektari kohta, mille puhul saab seda maad veel istandikuks lugeda. Arvestades istikute võimalikku väljalangemist on soovitatav ühele hektarile neid rohkem istutada.

Lisaks arvestatakse lõike 3 kohaselt toetusõigusliku pinna hulka toetusõigusliku maaga külgnev teenindusala, mida kasutatakse põllutöomasina ümberpööramiseks. Teenindusala alla jäävat maad ei arvestata lõikes 2 nimetatud taimede istutustiheduse määramisel hektari kohta.

Lõike 4 kohaselt arvatakse toetusõigusliku maa hulka ka lõike 1 punktis 5 nimetatud rohumaa, kus ei peeta mahepõllumajanduslikke veiseid, hobuseid, lambaid või kitsesid, kui taotleja taotleb toetust § 3 lõikes 2 või § 4 lõikes 2 nimetatud mesilaspere kohta ja ühe mesilaspere kohta on kuni 0,1 hektarit lõike 1 punktis 5 nimetatud rohumaad. Seega mesilaste kohta saab toetust taotleda kui eelpool nimetatud loomi ei ole. Loomade, kodulindude ja mesilaspere pidamise kohta võib toetust taotleda, kui taotletakse toetust vähemalt 1 hektari suuruse mahepõllumajandusliku taimekasvatusega tegelemiseks kasutatava põllumajandusmaa kohta. Kui tegemist on rohumaa, siis peab ühe hektari kohta ka vähemalt 0,2 ühikule vastaval arvul mahepõllumajanduslikke karjatavaid loomi pidama.

Mesinik, kes muid loomi ei pea, saab toetust rohumaa hektari kohta taotleda ainult selle pinna puhul, mis ei ületa 0,1 hektarit mesilaspere kohta. Paragrahvi 3 lõike 2 ja § 4 lõike 2 kohaselt kehtib nõue, et ettevõttes pidi toetuse taotlemise aastale eelnenud kalendriaastal olema keskmiselt vähemalt viis mesilasperet. Täidetud peab olema ka nõue, mille kohaselt peab taotleja kasutama vähemalt 1,00 hektarit põllumajandusmaad mahepõllumajandusliku taimekasvatusega tegelemiseks. Kui taotlejal on ainult rohumaa ja viis mesilasperet, mille kohta võib tal olla kuni 0,5 hektarit ilma loomadeta rohumaad, siis toetuse saamiseks peab tal lisaks olema vähemalt 0,5 hektari kohta vajalikul hulgal loomi.

Lõike 5 kohaselt ei anta toetust toetusõigusliku maa kohta, mida on kohustuseaastal hoitud mustkesas või mis on jäetud sööti. Mustkesa on põllumajanduskultuuride klassifikaatori kohaselt külvikorras olev maa, kus vegetatsiooniperioodi vältel valmistatakse maa korduva harimisega ette järgmiste põllukultuuride külviks ning eelkultuuri ei kasvatata. Sealjuures tuleb mustkesa harida selliselt, et umbrohutaimed ei kasvaks üle 5 cm pikkuseks, soovitatavalt tuleb harida iga 2-3 nädala tagant. Mulla intensiivse harimisega on umbrohtu ja taimekahjustajaid võimalik küll tõhusalt hävitada, kuid harimise käigus kiireneb mulla orgaanilise aine mineraliseerumine, mille tõttu väheneb ka oluline hulk mulla orgaanilist ainet, lõhutakse mullastruktuuri ja suureneb toiteelementide leostumine. Lisaks on selline harimine väga töö- ja energiamahukas ega ole majanduslikult tulus. Seega ei ole põhjendatud maksta mustkesas hoitava maa kohta mahepõllumajandusliku tootmise toetust. Sööti jäetud maa on põllumajanduskultuuride klassifikaatori kohaselt külvikorras olev maa, mis ei kannu saagiaasta jooksul saaki. Sööti jäetud maal kasvab vabalt looduslik taimestik, mida kasutatakse loomade söötmiseks või mis küntakse sisse. Mullaviljakuse tõstmiseks võib maa sööti jätmise asemel külvata sellele haljasväetistaimi. Maa kohta, mida hoitakse mustkesas või mis on jäetud sööti, võib taotleja esimesel kohustuseaastal võtta kohustuse, kui aga pärast esimest kohustuseaastat hoitakse kohustusealust maad mustkesas või jäetakse see sööti, siis kohustus selle maa puhul jätkub, kuigi toetust sellele ei anta.

Lõikes 6 on sätestatud, et selle ajavahemiku arvutamisel, mille jooksul on põllumaad kasutatud heintaimede kasvatamiseks, võetakse arvesse ka kohustuseperioodile vahetult eelnenud iga aasta, millal seal kasvatati järjestikku heintaimi ning null aastaks loetakse heintaimede allakülvi aasta. See tähendab, et heintaimede kasvatamiseks kasutatud põllumaa

vanust arvestatakse tagasiulatuvalt ning uuendamine ilma vahekultuurita ei katkesta selle vanust. Söötis maa ja mustkesa sellise põllumaa vanust ei katkesta. Heintaimede allakülvi aasta loetakse heintaimede kasvatamiseks kasutatava põllumaa vanuse arvestamise juures nullastaks, kuna põhikultuurina arvestatakse kattekultuuri.

Lõike 7 kohaselt ei anta mahepõllumajandusliku tootmise toetust maa kohta, mille kohta taotletakse arengukava alusel antavat:

- 1) keskkonnasõbraliku majandamise toetust;
- 2) keskkonnasõbraliku aianduse toetust puuvilja- ja marjakasvatuse eest;
- 3) keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravim- ja maitsetaimakasvatuse ning maasikakasvatuse toetust;
- 4) piirkondlikku mullakaitse toetust;
- 5) poolloodusliku koosluse hooldamise toetust;
- 6) loomade heaolu toetust kitsede ja lammaste söödaks kasutatava põllumajanduskultuuri kasvatamise eest.

Nimetatud tegevuste puhul tehtavad lisakulutused ja saamata jäänud tulu hüvitatakse arengukava teistest meetmetest.

Lõike 8 kohaselt lähtutakse toetusõigusliku põllumajandusmaa määramisel põllumajandusministri 10. märtsi 2015. a määruse nr 22 „Põllumassiivi kaardi koostamise, põllumassiivi piiripunktide määramise, põllumassiivile unikaalse numberkoodi andmise, põllumassiivi toetusõigusliku pindala ning põllumassiivil asetsevate maastikuelementide määramise ja korra ning põllumassiivi kasutamise kohta esitatavad andmed ja nende esitamise kord“ §-s 5 sätestatust. Toetust võib taotleda põllu kohta, mille pindala on vähemalt 0,3 hektarit, mille hulka arvestatakse kuni kahe meetri laiune hekk, kraav, piire, traditsiooniline maastikuobjekt või muu maastikule iseloomulik vorm ning põllumajandusministri 14. jaanuari 2015. a määruse nr 4 „Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded“ § 3 lõigetes 1–10 nimetatud maastikuelement. Toetusõiguslik on põld, millel ühe hektari kohta ei kasva rohkem kui 50 puud. Nimetatud puude arvu puhul peetakse võimalikuks kõigi tavapäraste põllumajandustegevuste tegemist ja selle arvu kehtestamine tuleneb komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 640/2014 artiklist 9.

Eelnõu § 9 lõikes 1 sätestatakse, et taotleja peab täitma oma põllumajanduslikus tegevuses ja kogu majapidamise maal põllumajandusministri 14. jaanuari 2015. a määruses nr 4 „Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded“ sätestatud nõudeid ning Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 32 lõike 2 kohaselt avaldatud kohustuslikke majandamisnõudeid. Nimetatud nõuded moodustavad ühtse nõuetele vastavuse süsteemi, millega EL-i ühise põllumajanduspoliitika teatud pindalapõhiste ja loomatoetuste täies mahus saamine on seotud keskkonna, maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise, rahvatervise, loomatervise, taimetervise ja loomade heaolu vallas kehtestatud nõuete järgimisega. Nõuetele vastavuse süsteemiga välistatakse juhud, kus põllumajandustootja saab elementaarsete nõuete rikkumisel karistada küll valdkonna järelevalveasutuse poolt, kuid saab siiski täies mahus põllumajandustoetusi. Erinevate valdkondade nõudeid on nõuetele vastavuse süsteemi kaasatud järk-järgult alates 2004. aastast.

Põllumajandusministri 14. jaanuari 2015. a määruses nr 4 „Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded“ sätestatud nõuded on kehtestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 94 ja lisa II alusel. Kohustuslikud

majandamisnõuded sätestatakse Euroopa parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 1306/2013 artikli 93 ja lisa II alusel. Kohustuslikud majandamisnõuded on valik juba kehtivatest erinevatest riigisisestest nõuetest, mille loetelu kinnitatakse iga aasta alguses ning avaldatakse nii Põllumajandusministeeriumi kodulehel www.agri.ee ja PRIA kodulehel www.pria.ee kui ka teiste kontrolliasutuste kodulehtedel.

Lõike 2 kohaselt tuleb järgida lõikes 1 sätestatud nõudeid kogu kohustuseperioodi jooksul. See tähendab, et nõuetele vastavuse nõudeid tuleb täita kogu kalendriaasta vältel igal kohustuseaastal. Esimesel kohustuseaastal tuleb nõuetele vastavuse nõudeid täita juba alates kalendriaasta algusest.

Eelnõu §-s 10 sätestatakse baasnõue. Baasnõuded on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 29 lõikes 2 nimetatud kohustuslikud nõuded, mida taotleja täidab kogu majapidamise põllumajandusmaal ja põllumajanduslikus tegevuses kohustuseperioodi jooksul. Baasnõue on täidetud, kui taotleja kannab veeseaduse alusel peetavasse põlluraamatusse andmed kohustuseperioodi jooksul põllumajandusmaal tehtud kõikide tegevuste kohta.

Eelnõu §-s 11 sätestatakse nõuded toetuse saamiseks.

Lõike 1 kohaselt täidab taotleja igal kohustuseaastal selles peatükis sätestatud nõudeid kogu põllumajandusliku majapidamise põllumajandusmaal, kui selles määruses ei ole sätestatud teisiti. Taotleja põllumajandusliku majapidamise moodustavad kõik tema juhitud ja põllumajanduslikuks tegevuseks kasutatavad üksused, mis asuvad Eesti territooriumil. Seega kui taotletakse mahepõllumajandusliku tootmise toetust ja kohustus on võetud vaid osale põllumajandusliku majapidamise maale, tuleb nõudeid täita siiski kogu põllumajandusliku majapidamise maal, see tähendab, et ka tavamaal.

Lõike 2 kohaselt täidab taotleja kogu kohustuseperioodi kestel mahepõllumajanduslikul maal mahepõllumajandusliku taimekasvatuse- ja mahepõllumajanduslike loomade puhul mahepõllumajandusliku loomakasvatuse nõudeid. See tähendab, et kui taotletakse toetust teatavate põldude kohta, ei tohi kohustusperioodi jooksul nendel põldudel tavatootmisega tegeleda. Samuti nende loomaliikide puhul, keda peetakse mahepõllumajanduse nõuete kohaselt, on keelatud ajutiselt, näiteks talveperioodiks tavatootmisse tagasi minna ja siis kevadel uuesti mahetootmisega alustada.

Eelnõu §-s 12 sätestatakse viljavahelduse nõuded ja liblikõieliste kasvatamise nõuded.

Lõikes 1 sätestatakse nõuded, mida taotleja peab järgima viljavahelduses või külvikorras. Põllumajanduskultuurid peavad olema külvatud, maha pandud või istutatud kohustuseaasta 15. juuniks, kasutades kohalikele normidele vastavaid agrotehnilisi võtteid, või tuleb maad hoida sama kuupäeva seisuga mustkesas või söötis. Samal maal ei tohi kasvatada sama liiki põllukultuuri või köögiviljakultuuri kauem kui kahel järjestikusel aastal ning sama liiki teravilja kauem kui kolmel järjestikusel aastal.

Ristõieliste sugukonda kuuluvat põllumajanduskultuuri ei tohi kasvatada samal maal uuesti enne kolme kalendriaasta möödumist. Ristõieliste sugukonda kuuluvad põllumajanduskultuurid on nimetatud põllumajanduskultuuride loetelus. Kuna rapsi suurenenud kasvupinnad ja liiga sage järgnevus külvikorras on loonud soodsad tingimused taimekahjustajate leviku suurenemiseks, ei ole lubatud ristõieliste sugukonda kuuluvaid

põllumajanduskultuure kasvatada uuesti samal maal enne kolme aasta möödumist. Seega kui 2015. aastal kasvatatakse rapsi, siis sellel maal kus rapsi kasvatati võib uuesti rapsi või mõnda muud ristõieliste sugukonda kuuluvat põllumajanduskultuuri kasvatada 2019. aastal. Selle nõude täitmisel arvestatakse ka kohustuse võtmise eelsetel aastatel samal maal kasvatatud põllumajanduskultuure.

Perekonda kõömen kuuluvaid põllumajanduskultuure on lubatud kasvatada samal maal kuni kolmel järjestikusel aastal, kuna harilikust kõömnest saab saaki mitmel külvijärgsel aastal. Viljavahelduse rakendamine võimaldab ohjata haiguste, kahjurite ja umbrohtude levikut. Erinevate põllumajanduskultuuride vaheldumine samal maal tagab parema mulla struktuursuse, aitab säilitada ja suurendada mullaviljakust, parandada väetiste kasutamise tõhusust ning vähendada toiteelementide väljaleostmist mullast.

Lõike 2 kohaselt ei katkesta mustkesa ja söötis maa, mida kasutatakse põllumajanduskultuuride vaheldusena, põllukultuuride ja köögiviljade järgnevust külvikorras.

Lõike 3 kohaselt katkestavad mais ja tatar teraviljade järgnevuse külvikorras.

Lõike 4 kohaselt ei pea viljavahelduse nõudeid täitma mitmeaastaste köögiviljade, maasika ning ravim- ja maitsetaimede kasvatamise korral. Mitmeaastasteks köögiviljadeks loetakse rabarber, artišokk, spargel, maapirn, mädarõigas ja mugullauk.

Lõikes 5 on sätestatud, et viljavahelduse või külvikorra nõuete järgimisel võetakse arvesse ka põllumajanduskultuurid, mida kasvatati sellel maal kohustuseperioodile vahetult eelnenud kalendriaastatel. See tähendab, et viljavahelduse või külvikorra nõuetes sätestatu ei hakka kehtima mitte kohustuse võtmise aastast alates, vaid nende täitmisel peab arvestama samal maal ka kohustuseperioodile eelnenud aastatel kasvatatud põllumajanduskultuuridega. Näiteks kui samal maal on enne kohustuse võtmist kolmel järjestikusel aastal kasvatatud teravilja, siis esimesel kohustuseaastal peab sellel maal kasvatama muud toetusõiguslikku põllumajanduskultuuri kui teravili.

Lõigetes 6 ja 7 on sätestatud nõuded liblikõieliste kasvatamiseks. Taotleja peab vähemalt 20 protsendil põllumaal kasvatama liblikõieliste sugukonda kuuluvaid põllumajanduskultuure (edaspidi *liblikõielised*) puhaskultuurina, segus kõrreliste heintaimedega või segus teiste haljasväetiseks kasvatatavate põllumajanduskultuuridega. Liblikõieliste puhaskultuuri ja liblikõieliste-kõrreliste heintaimede segu on lubatud kasvatada ka allakülvina. Liblikõieliste kaetus liblikõieliste-kõrreliste heintaimede ja liblikõieliste-haljasväetistaimede segu taimikus peab olema vähemalt 30 protsenti. Põldhernest on lubatud kasvatada tugikultuuriga, kui põldherne kaetus segu taimikus on vähemalt 70 protsenti.

Liblikõieliste põllumajanduskultuuride ja neid sisaldavate segude kasvatamine külvikorras suurendab mullaviljakust ja parandab mulla füüsikalisi omadusi. Liblikõielised põllumajanduskultuurid transpordivad sügavamatest mullakihtidest künnikihti mineraalseid toiteelemente ja sümbioosis mügarbakteritega seovad õhulämmastikku, muutes need järgnevatele põllumajanduskultuuridele kättesaadavaks. Mitmeaastaste liblikõieliste abil on võimalik tõhusalt alla suruda umbrohtusid ja vähendada viljaka mullakihi erosiooni. Ühtlasi mitmekesisavad liblikõielised põllumajanduskultuurid maastikku, on toidutaimedeks tolmeldajatele ning elu-, toidu- ja varjepaikadeks teistele loomadele (sh lindudele), suurendades bioloogilist mitmekesisust.

Lõike 8 kohaselt peab taotleja arvestama viljavaheldus- või külvikorrplaani koostamisel lõigetes 1–7 nimetatud viljavahelduse või külvikorra ja liblikõieliste kasvatamise nõuetega.

Eelnõu §-s 13 sätestatakse võraaluste ja reavahede hooldamise nõuded. Viljapuude ja marjapõõsaste reavahed tuleb hoida vähemalt kahe kolmandiku ulatuses rohukamaras. Uue puuvilja- ja marjaaia rajamise korral peavad reavahed vähemalt kahe kolmandiku ulatuses olema rohukamaraga kaetud aia rajamisele järgneva aasta 15. juuniks. Rohi võib põllumajandusmaal, millel kasvatatakse viljapuid ja marjapõõsaid, sealhulgas teenindusalal, olla kuni 30 cm kõrgune. Viljapuude ja marjapõõsaste võrasid peab lõikamise teel hooldama.

Eelnõu §-s 14 sätestatakse, et taotleja hoiab vähemalt 20 protsenti põllumajandusliku majapidamise põllumaast igal kohustuseaastal 1. novembrist kuni sellele järgneva kohustuseaasta 31. märtsini põllumajanduskultuurist koosneva talvise taimkatte all.

Talviseks taimkatteks loetakse taliviljad, rohumaad, maasikas ning muud sügisel rohelist taimikut omavad põllumajanduskultuurid. Koristuse käigus mahavarisenud kultuurtaimede seemned on varis, millest tärganud taimed loetakse umbrohuks ning seetõttu ei arvestata seda talviseks taimkatteks. Ka koristamata põllukultuure ja kõrretüüd ei loeta talviseks taimkatteks, kuna sellised taimed on kasvu juba lõpetanud ega aita vältida leostumist.

Toitainete leostumine mullast sõltub nii väetise kogustest, väetamise ajast, mulla lõimisest kui ka kasvatatavatest taimedest, kuid peamiselt vee hulgast, mis nõrgub läbi mulla. Kasvavad taimed omastavad mullast vett ja toitaineid, mistõttu leostumine aktiivsel taimekasvuperioodil on vähene. Toitainete leostumise suurenemine algab üldjuhul pärast saagi koristamist ja tipneb sügistalvisel perioodil, kui mulda läbivad veekogused on suured. Sügisel kasvav roheline taimik omastab ka vegetatsiooniperioodi lõpus mullast toitaineid, takistades nii nende jõudmist veekogumitesse. Toiteelementide leostumine põhjavette võib rikkuda vee kvaliteedi. Pinnavette leostunud lämmastik põhjustab veetaimede vohamist ja nende laguproduktide kaudu veekogu reostumist (eutrofeerumist). Ühtlasi pakub roheline taimik maastikulist mitmekesisust ning aitab luua põllumajandusmaastiku loomadele ja lindudele täiendavaid elu- ja toitumispaiku.

Vegetatsiooniperiood kestab Eestis 1965.–2013. aasta andmetele tuginedes keskmiselt 22. aprillist kuni 28. oktoobrini. Erinevates Eesti piirkondades on temperatuur püsivalt üle ja alla 5 °C erineval ajal: sisemaal algab vegetatsiooniperiood keskmiselt nädala võrra varem ja lõpeb kuni kolm nädalat varem kui rannikualadel ja saartel. Arvestades piirkondlikke iseärasusi, peaks hiljemalt 1. novembriks põllumaa olema leostumise vältimiseks kaetud põllumajanduskultuurist koosneva talvise taimkattega.

Eelnõu §-s 15 sätestatakse mullaproovide võtmise nõue.

Lõiked 1–7 sätestavad mullaproovide võtmise ja analüüsimise korra. Mullaproovide analüüsitulemusi teades on võimalik planeerida sobivat külvikorda ja agrotehnika kasutamist ning vajaduse korral muldade neutraliseerimist, et luua kultuurtaimede jaoks soodsamad kasvutingimused.

Põllumajandusliku majapidamise põllumaa kohta tuleb vähemalt üks kord kohustuseperioodi jooksul korraldada mullaproovide võtmine. Võetud mullaproovid tuleb toimetada mullaanalüüside tegemiseks mulla ja pinnase analüüsimiseks akrediteeritud laboratooriumisse (edaspidi *laboratoorium*). Iga kohustuseaasta 1. detsembriks peab kogu toetusõigusliku maa

iga kuni 5 hektari kohta olema võetud ja laboratooriumisse toimetatud vähemalt üks mullaproov, millest on laboratooriumis võimalik määrata mulla happesust, taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisaldust ning mulla orgaanilise süsiniku sisaldust.

Kui taotlejal on kohustuseaastale eelnenud nelja aasta jooksul põllumaalt võetud mullaproovid ja nende kohta on väljastatud analüüsitulemused mulla happesuse, fosfori ja kaaliumi sisalduse ning mulla orgaanilise süsiniku sisalduse kohta, peab taotleja võtma vajaduse korral täiendavaid mullaproove ja saatma need laboratooriumisse arvestusega, et kokku oleks iga viie hektari põllumaa kohta võetud üks mullaproov. Taotleja saadab need mullaproovid analüüside tegemiseks laboratooriumisse kohustuseaasta 1. detsembriks.

Mullaproovide nõudes arvestatakse ka perioodil 2009–2013 võetud kuni viie aasta vanuseid mullaproovide analüüside tulemusi. Uued mullaproovid mulla happesuse, taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi analüüsimiseks tuleb võtta eelmiste mullaproovide võtmisele järgneva viienda aasta 1. detsembriks. Näiteks kui eelmised mullaproovid võeti 2013. aastal, tuleb uued proovid võtta 2018. aasta 1. detsembriks. Kui kohustuse võtmise aastale eelnenud viie aasta jooksul ei ole põllumajandusliku majapidamise maalt mullaproove võetud ja laboratooriumisse analüüsimiseks saadetud, tuleb korraldada mullaanalüüside võtmine ja laborisse analüüsimiseks saatmine esimese kohustuseaasta 1. detsembriks. Kui taotleja suurendab kohustuseperioodi jooksul toetusõigusliku maa pindala, peab ka sellisel maal järgima mullaproovide võtmise nõuet.

Üle 10 hektari suuruse põllumaaga põllumajanduslikes majapidamistes võtab alates 2015. aastast mullaproovid PMK korraldatud mullaproovivõtjate koolitusel osalenud isik. Kui mullaproovid kogub koolituse läbinud isik, väljastab PMK analüüsitulemustega nii laboriprotokollid kui ka väetustarbekaardi. Väetustarbekaardi alusel saab tootja kavandada väetamist vastavalt väetustarbele põldude ja ka põlluosade kaupa. Mullaproovivõtjate koolituse läbinud isikute nimekiri koos kontaktandmete ja tegevuse maakonnaga on leitavad internetist PMK kodulehelt

<http://pmk.agri.ee/index.php?valik=168&keel=1&template=template2teenused.html>.

Iga kuni 5 hektari kohta võetud mullaproovist tuleb laboratooriumis lasta määrata vähemalt mulla happesus, taimedele omastatav fosfori- ja kaaliumisisaldus. Laboratoorium peab määrama mulla happesuse kaaliumkloriidi (pHKCl) lahusest, taimedele omastatava fosfori- ja kaaliumisisalduse Mehlich 3, Egnér-Riehm topeltlaktaat (DL meetod) või Egnér-Riehm-Domingo ammooniumatsetaat-laktaat (AL meetod) meetodil. Nimetatud meetoditel on Eestis välja töötatud väetustarbe gradatsioonid ja seega on Eesti tingimustes väetamise planeerimisel kasutatavad. Kohustuseperioodi jooksul võetud mullaproovidest peab lisaks taimedele omastatava fosfori ja kaaliumi sisaldusele ning mulla happesusele analüüsima viienda aasta 1. detsembriks mulla orgaanilise süsiniku sisaldust arvestusega, et põllumaa iga kuni 20 hektari kohta oleks analüüsitud vähemalt üks proov. Kui põllumaad on alla 5 hektari, tuleb võtta ikkagi vähemalt üks mullaproov, millest tuleb lasta analüüsida nii mulla happesus, toiteelemendid fosfor ja kaalium ning mulla orgaaniline süsinik. Kui põllumaad on näiteks 30,1 hektarit, siis tuleb võtta mulla happesuse, fosfori ja kaaliumi analüüsimiseks 7 proovi; kui maad on 29 hektarit, siis tuleb võtta 6 proovi jne. Toiteelementide ja mulla happesuse määramiseks võetud mullaproovidest tuleb iga kuni 20 hektari maa kohta ehk siis vähemalt igast neljandast proovist lasta analüüsida mulla orgaanilise süsiniku sisaldust.

Laboratooriumi väljastatud kehtivate mullaproovide analüüsi tulemused peavad olema kohapeal kontrollimiseks kättesaadavad.

Eelnõu §-s 16 sätestatakse nõuded koolitustel või õppepäevadel osalemiseks. Lõikes 1 sätestatakse, et taotleja või tema esindaja, kes tegeleb mahepõllumajandusliku tootmisega, peab olema kohustuse võtmise aasta 1. novembriks osalenud vähemalt 12 akadeemilist tundi mahepõllumajandusliku tootmise algkoolitusel või õppepäeval ja viienda kohustuseaasta 1. juuniks vähemalt 12 akadeemilist tundi mahepõllumajandusliku tootmise, töötlemise või turustamise täienduskoolitusel või õppepäeval. Mahepõllumajandusliku tootmise algkoolitus või õppepäev on mõeldud eelkõige tootjatele, kes sellel aastal alustavad mahepõllumajandusliku tootmisega ja on esitanud tunnustamiseks taotluse Põllumajandusametile. Eelnevaid aastaid arvestades võib hinnanguliselt eeldada, et igal aastal lisandub ligikaudu 100 uut mahepõllumajandusega tegelevat ettevõtjat. Mahepõllumajandusliku tootmise algkoolitusel või õppepäeval käsitletakse peamiselt mahepõllumajanduse taime- ja loomakasvatuse nõuetega seonduvat. Mahepõllumajandusliku tootmise täienduskoolituse või õppepäeva eesmärgiks on tõsta tootjate teadlikkust mahepõllumajandusest, viia neid kurssi uuemate suundade ja võimalustega, tutvustada uusi tehnoloogiaid, mahepõllumajandusse sobivaid sorte ja tõuge, tagada mullaviljakuse säilitamine, tutvustada töötlemise ja turustamise võimalusi jmt. Mahepõllumajandusliku tootmise täienduskoolitusel või õppepäeval käsitletavateks teemadeks on näiteks mullaviljakuse säilitamine ja parandamine, uute tehnoloogiate tutvustamine nii taime- kui loomakasvatuses, taimehaiguste ennetamine ja tõrje, loomade söötmine, heaolu, haiguste ennetamine ning toodete töötlemine ja turustamine.

Lõike 2 kohaselt ei pea algkoolitusel või õppepäeval osalema taotleja või tema esindaja, kes on kohustuse võtmise aastale eelnenud viie aasta jooksul osalenud vähemalt 12 akadeemilist tundi mahepõllumajandusliku tootmise algkoolitusel või õppepäeval või mahepõllumajandusliku tootmise, töötlemise või turustamise täienduskoolitusel või õppepäeval.

Eelnõu § 17 reguleerib põllumajandusliku majapidamise üleandmist.

Põllumajandusliku majapidamise üleandmise ja ülevõtmise korral kohaldatakse komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 rakenduseeskirjad seoses ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi, maaelu arengu meetmete ja nõuetele vastavusega (ELT L 227, 31.7.2014, lk 69–124), artiklis 8 sätestatud. Komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014 artikli 8 lõike 3 punktis a nimetatud ajavahemik algab 22. mail ning lõppeb 1. septembril. Põllumajandusliku majapidamise ülevõtnud isik võib esitada PRIA-le selle aja jooksul põllumajandusliku majapidamise ülevõtmist tõendavad dokumendid ja taotleda toetuse maksmist.

Eelnõu § 18 reguleerib kohustuse üleandmist ja ülevõtmist.

Selleks, et tagada paindlikkus mitmeaastase kohustusega hõlmatud maade liikumisel põllumajanduslike majapidamiste vahel, on lubatud koos maaga kohustuse üleandmine. Kohustust on lubatud osaliselt või täielikult teisele isikule üle anda või teiselt isikult üle võtta.

Lõike 1 kohaselt võib kohustuse üle anda alates teisest kohustuseaastast. Esimesel kohustuseaastal võib kohustuse üle anda vääramatu jõu või erandlike asjaolude esinemise korral või põllumajandusliku majapidamise üleandmise korral § 17 kohaselt. Kui kohustusega hõlmatud maa läheb põllumajanduslikust majapidamisest välja üle teisele isikule, võib teine isik kohustuse üle võtta ja seda jätkata. Kui kohustust üle ei võeta, siis üleantud maa puhul

kohustus lõpeb ja kohustuse üleandjalt üleantud maa kohta makstud toetust tagasi ei nõuta. Maa ja kohustuse ülemineku korral tuleb anda üleantud maa ja kohustusega seotud dokumendid (või koopiad dokumentidest, näiteks põlluraamatust jne) üle uuele maavaldajale, kes jätkab dokumentide pidamist.

Lõigete 2 ja 3 kohaselt kohustuse ülevõtmise korral kohustused liidetakse ning kohustuseperioodi kestuseks loetakse lühemat aega kestnud kohustuse kestus. Ühel taotlejal saab samaaegselt olla vaid üks kohustus. Kui kohustuse võtab üle isik, kellel ei ole kohustust, loetakse kohustuseperioodi kestuseks ülevõetud kohustuse kestus.

Lõike 4 kohaselt esitab kohustuse ülevõtja kohustuse ülevõtmisest teatamiseks PRIA e-teenuste keskkonnas samad andmed, mis on ette nähtud maaeluministri 22. aprilli 2015. a määruse nr 38 „Põllumajandusliku koosluse hooldamise toetus“ lisas 2, sealjuures kinnitab kohustuse üleandja nimetatud andmete õigsust samuti PRIA e-teenuste keskkonnas.

Lõikes 5 on sätestatud, et kui kohustuse ülevõtjal puudub kehtiv kohustus ja ta ei ole kohustuse ülevõtmise aastale eelnenud viie aasta jooksul osalenud §-s 16 sätestatud koolitustel või õppepäeval, peab kohustuse ülevõtja või tema esindaja, kes tegeleb taotleja põllumajanduslikus majapidamises mahepõllumajandusliku tootmisega, kohustuse ülevõtmise aasta 1. novembriks olema osalenud §-s 16 sätestatud algkoolitusel või õppepäeval. Kui kohustus võetakse üle kohustuseperioodi viimasel kohustuseaastal, ei nõuta algkoolitusel, täiendkoolitusel ega õppepäeval osalemist.

Lõige 6 sätestab kohustuse üleandmise korral üleantaval maal mullaproovide võtmise ja analüüsid. Kui kohustuse üleandja ei ole korraldanud üleantava maa kohta selle eelnõu kohast mullaproovide võtmist, peab kohustuse ülevõtja korraldama nõuetekohased mullaproovid kohustuse ülevõtmise aasta 1. detsembriks.

Eelnõu § 19 reguleerib kohustuse suurendamist.

Kohustuse suurendamine toimub kooskõlas komisjoni delegeeritud määruse 807/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja kehtestatakse üleminekusätteid (ELT L 221, 31.07.2014, lk 1–17), artikli 15 lõigetega 1 ja 2 ning arengukavas sätestatud ulatuses.

Lõike 1 kohaselt võib toetuse saaja kohustust suurendada kuni 15 protsenti oma esimese kohustuseaasta kohustusealuse maa pindalast selle toetusõigusliku maa arvelt, mille kohta ei ole kohustust võetud. Sellisel juhul loetakse kohustuseperioodi kestuseks algse kohustuse kestus ehk kohustuseperioodi kestus ei muutu. Kui taotleja võtab üle teise taotleja kohustuse, siis ülevõetud kohustuse osas ülevõtja kohustust suurendada ei saa.

Kohustuse suurendamiseks ei loeta § 17 kohast põllumajandusliku majapidamise ülevõtmist ning § 18 kohast kohustuse üleandmist ja ülevõtmist. Põllumajandusliku majapidamise ülevõtmise korral saab ülevõtja jätkata üleandja kohustust §-s 17 sätestatud tingimustel. Kui taotlejal oli enne põllumajandusliku majapidamise ülevõtmist endal varem kehtiv kohustus olemas, siis toimub kohustuse suuruse ja kestuse arvestamine §-s 18 sätestatud kohustuse üleandmise ja ülevõtmise tingimuste kohaselt.

Lõike 2 kohaselt teavitab toetuse saaja kohustuse suurendamisest PRIA-t ajavahemikul 2.–21. maini, esitades §-s 22 nimetatud asjakohased dokumendid.

Eelnõu §-ga 20 sätestatakse kohustuse vähendamine.

Kohustusealuse maa pindala võib vähendada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 47 lõigetega 2–4. Kui kohustusealune maa läheb põllumajanduslikust majapidamisest välja ja koos maaga kohustust üle ei võeta, teavitab taotleja kohustuse vähenemisest PRIA-t § 22 lõikes 1 nimetatud ajavahemikul, esitades §-s 22 nimetatud asjakohased dokumendid, millest nähtub, milline maa ei ole enam taotleja kasutuses ja mille kohta toetust ei taotleta. Kui nende maade kohta ei esita mahepõllumajandusliku tootmise toetuse taotlust ka maade ülevõtja, kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 47 lõiget 2.

Kohustuse vähendamiseks ei loeta maa hoidmist mustkesas või selle sööti jätmist. Nendel kohustuseaastatel, kui maad hoitakse mustkesas või see jäetakse sööti, selle maa kohta toetust ei maksta, kuid kohustus selle maa puhul jätkub.

Eelnõu §-ga 21 sätestatakse kohustuse asendamise võimalused.

Lõike 1 kohaselt võib taotleja kooskõlas komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 807/2014 artikli 14 lõikega 1 kohustuse asendada kas täielikult või osaliselt arengukava meetme 10 „Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede” tegevuse liigi „Poolloodusliku koosluse hooldamise toetus“ raames antava toetuse saamiseks võetud kohustusega.

Lõikes 2 sätestatakse, et kui taotleja on asendanud oma „Eesti maaelu arengukava 2014–2020“ alusel antava keskkonnasõbraliku majandamise toetuse kohase kohustuse mahepõllumajandusele ülemineku toetuse või mahepõllumajandusega jätkamise toetuse kohase kohustusega, siis algab tal uus vastavasisuline mahepõllumajandusliku tootmise kohustus, mis kestab 5 järjestikust aastat.

Lõikes 3 on sätestatud, et toetuse saaja teavitab kohustuse asendamisest PRIA-t § 22 lõikes 1 sätestatud ajavahemikul, esitades §-s 22 nimetatud asjakohased dokumendid.

Eelnõu § 22 sätestatakse nõuded toetuse taotlemiseks.

Lõike 1 kohaselt esitab taotleja PRIA-le igal kohustuseaastal ajavahemikul 2. maist kuni 21. maini elektrooniliselt PRIA e-teenuste keskkonna kaudu:

1) maaeluministri 17. aprilli 2015. a määruse nr 32 „Otsetoetuste saamise üldised nõuded, ühtne pindalatoetus, kliima- ja keskkonnatoetus ning noore põllumajandustootja toetus” lisas 1 toodud taotluse vormi kohased andmed;

2) põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse kantud põllumajandusmaa kohta, mida taotlejal on õigus kasutada, põllumassiivi kaardi, millele on märgitud punktis 1 nimetatud taotluse lisas loetletud kasvatatavate põllumajanduskultuuride ning püsirohuma põldude numbrid ja põldude piirid.

3) põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse kandmata põllumajandusmaa kohta, mida taotlejal on õigus kasutada, lõike 1 punktis 2 nimetatud põllumassiivi kaardi asemel katastrikaardi või muu kaardimaterjali, millele on märgitud lõike 1 punktis 1 nimetatud taotluse lisas loetletud kasvatatavate põllumajanduskultuuride ning püsirohuma põldude numbrid, piirid ja katastritunnused.

Kogu põllumajanduslikus majapidamises olevate põldude andmete taotlusele märkimise nõue tuleb Euroopa parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 1306/2013 artikli 71 lõikest 1.

Taotluse esitamise ajavahemik on 2. maist 21. maini, 2015. aastal saab taotlusi esitada 7. maist kuni 25. maini. Toetuse taotleja esitab taotluse igal aastal elektroonselt e-PRIA kaudu. Elektroonsel taotlemisel on dokumentide täitmine lihtsam, dokumendi vormid on võimaluse korral eeltäidetud ja seega on nende täitmine taotleja jaoks lihtsam, samuti toimuvad süsteemis automaatsed kontrollid PRIA erinevate registritega ja e-PRIA süsteemi kaudu on võimalus saata taotlejale teavitusi. Siiski oli 2014. aastal mahepõllumajandusliku tootmise toetuse taotlejate hulgas ligikaudu 30% taotlejaid, kes esitasid taotluse paber kandjal. Üleminek elektroonselle taotlemisele on seega kavandatud mahepõllumajandusliku tootmise toetuse puhul 2016. aastaks, et taotlejad oleks muudatusest eelnevalt vähemalt aasta aega ette teavitatud ja neil oleks piisavalt aega oma taotluse esitamist kavandada.

Lõike 2 kohaselt tuleb taotlejal, kui ta taotleb ka teisi pindalatoetusi, esitada ühtne taotlus kõikide toetuste kohta samaaegselt.

Eelnõu §-s 23 sätestatakse taotleja, taotluse ja toetatava tegevuse kontrollimine.

Lõike 1 kohaselt kontrollib PRIA taotluses esitatud andmete õigsust ja toetuse saamise nõuetele vastavust, lähtudes komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014 artiklites 24–41 sätestatust. Lõike 2 kohaselt teevad nõuetele vastavuse nõuete puhul kontrolli oma pädevuse piires PRIA, Põllumajandusamet, Keskkonnainspeksioon ning Veterinaar- ja Toiduamet, lähtudes komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014 artiklites 65–72 sätestatust.

Lõike 3 kohaselt esitab Põllumajandusamet PRIA-le nende taotlejate andmed, kellele on tehtud ettekirjutus kohustuseaasta jooksul toime pandud mahepõllumajanduse nõuete rikkumise eest.

Lõike 4 kohaselt teeb taotleja lõigetes 1 ja 2 nimetatud asutustele teatavaks kõik taotluse rahuldamise otsustamiseks vajalikud asjaolud, sealhulgas näitab vajaduse korral ette põllu piiri. Toetuse menetlemisel on olulised taotlusel esitatud andmed, seepärast peab taotleja teavitama PRIA-t viivitamata taotluses esitatud andmetes toimunud muudatusest või muust ilmnenu asjaolust, mis võib mõjutada taotluse kohta otsuse tegemist. Toetuste taotlemisest ja taotluse menetlemisest lähtudes on maaelu arengu toetuste taotleja kohustused loetletud Euroopa liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 76 lõikes 3.

Eelnõu §-s 24 sätestatakse toetuse vähendamine.

PRIA otsustab toetuse vähendamise Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 1306/2013, komisjoni delegeeritud määruses (EL) nr 640/2014 ning komisjoni rakendusmääruses (EL) nr 809/2014 sätestatud alustel ja korras.

Toetuse vähendamine on võimalik ainult taotleja, taotluse, maa, loomade või toetatava tegevuse kohta kehtestatud selliste nõuete rikkumise korral, mis ei ole toetusõiguslikkuse nõuded (välja arvatud teatud juhtudel pindala suurus või loomade arv). Toetuse vähendamine võib olla põhjustatud erinevat tüüpi nõuetele mittevastavusest: näiteks kontrolli käigus kindlaks tehtud maa tegelik pindala erineb toetuse taotlusel märgitud pindalast, taotleja on rikkunud nõuetele vastavuse nõudeid, baasnõudeid või toetuse saamise nõudeid, taotleja esitab taotluse pärast taotluse esitamise tähtpäeva.

Erinevat liiki nõuetele mittevastavuse korral tuleb PRIA-l kohaldada erinevaid komisjoni delegeeritud määruse (EL) 640/2014 ja/või komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014 sätteid. Näiteks kui PRIA, Põllumajandusamet, Keskkonnainspeksioon või Veterinaar- ja Toiduamet on tuvastanud §-s 6 nimetatud nõuetele vastavuse rikkumise, siis otsustab PRIA taotletud toetuse vähendamise komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 640/2014 artiklite 38–41 ja komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014 artiklite 73–75 kohaselt. Kui kontrolli käigus on kindlaks tehtud, et taotleja on kohustuseaastal rikkunud §-s 7 nimetatud baasnõudeid ja 4. peatükis ning §-des 17–18 nimetatud toetatavate tegevuste nõudeid, otsustab PRIA taotletud toetuse vähendamise komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 640/2014 artikli 35 kohaselt rikkumise raskusastet, ulatust, kestust ja kordumist arvestades.

Rikkumise raskusastme, ulatuse, kestuse ja kordumise mõisteid on selgitatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 640/2014 artikli 35 lõikes 3. Rikkumise raskusaste sõltub eelkõige mittevastavuse tagajärgede olulisusest, võttes arvesse nende nõuete taotletavat eesmärki, mida ei ole järgitud. Rikkumise ulatus sõltub eelkõige rikkumise mõjust kogu tegevusele. Rikkumise kestus sõltub eelkõige selle mõju ajalisest ulatusest või mõju mõistlike vahenditega lõpetamise võimalusest. Kordumine sõltub sellest, kas ühe ja sama toetuse saaja puhul on avastatud samalaadseid rikkumisi seoses ühe ja sama meetme või tegevuse liigiga eelmise nelja aasta või kogu programmiperioodi 2014–2020 jooksul või seoses sarnase meetmega programmiperioodi 2007–2013 jooksul.

Nõuetele vastavuse nõuete rikkumise korral tuleb toetuse vähendamise korral arvestada rikkumise korduvust, ulatust, raskusastet ja püsivust. Nimetatud mõisteid on selgitatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 640/2014 artikli 38 lõigetes 1–4.

Eelnõu §-s 25 on sätestatud taotluse rahuldamine ja rahuldamata jätmine.

Arvestades kontrollide tulemusi, teeb PRIA taotluse rahuldamise, osalise rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse kohustuseaastale järgneva aasta 10. veebruariks. PRIA teeb taotluse rahuldamata jätmise otsuse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 1306/2013, komisjoni delegeeritud määruses (EL) 640/2014 ning Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduses sätestatud alustel.

Eelnõu §-s 26 sätestatakse toetuse maksmise otsustamine.

Selle paragrahvi kohaselt teeb PRIA toetuse maksmise otsuse või toetuse maksmisest keeldumise otsuse sellise tähtaja jooksul, et toetusraha oleks võimalik kanda toetuse saaja arvelduskontole kohustuseaastale järgneva aasta 30. juuniks. Kuna mahepõllumajandusliku tootmise toetus on üks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 V jaotise II peatükis nimetatud ühtse haldus- ja kontrollisüsteemiga hõlmatud toetusest, kohaldub sellele sama määruse artikli 75 lõige 1.

Toetust ei maksta või makstakse proportsionaalselt komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 640/2014 artikli 4 lõike 1 teise lõigu kohaselt juhul, kui toetuse saaja ei ole saanud vääramatu jõu või erandlike asjaolude tõttu toetuse tegevusi ellu viia. Vääramatu jõu ja erandlike asjaolude loetelu on toodud Euroopa parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 2 lõikes 2. Arengukava peatüki 8.1 kohaselt on makseagentuuril õigus arvestada lisaks selles loetelus nimetatud juhtumitele põhjendatud juhtudel ka teisi vääramatu jõu juhtumeid või erandlikke asjaolusid. Makse tühistatakse proportsionaalselt nendeks aastateks, mil vääramatu jõud või erandlikud asjaolud aset leidsid. Makse tühistatakse üksnes nende nõuete

puhul, millega seoses ei tekkinud taotlejal lisakulusid ega jäänud tulu saamata enne vääramatu jõu või erandlike asjaolude esinemist. Makse tühistamist ei kohaldata seoses toetuskõlblikkuse kriteeriumidega ega muude kohustustega ja halduskaristusi ei rakendata. Sama määruse artikli 4 lõike 2 kohaselt peab toetuse saaja või temalt sellekohase õiguse saanud isik teavitama PRIA-t kirjalikult vääramatu jõu ja erandlike asjaolude ilmnemisest 15 tööpäeva jooksul alates päevast, mil see on võimalik, ja esitama asjakohased tõendid.

Eelnõu §-s 27 esitatakse rakendussätteid.

Lõike 1 kohaselt ei kohaldata 2015. aastal § 12 lõike 1 punkte 2–4 põllumajandusmaa suhtes, millel kasvatatakse 2014. aastal külvatud ristõielisi talikultuure või taliteravilja.

Lõike 2 kohaselt ei kohaldata paragrahvi 15 lõikeid 4 ja 5 mullaproovide suhtes, mis on võetud enne selle määruse jõustumist.

Lõike 3 kohaselt on 2015. aastal § 17 lõikes 2 sätestatud ajavahemik 26. maist kuni 1. septembrini.

Lõike 4 kohaselt on 2015. aastal taotluste esitamise ajavahemik 7. maist kuni 25. maini.

Lõike 5 kohaselt ei pea 2015. aastal §-s 22 nimetatud taotlust ja muid dokumente esitama PRIA-le elektrooniliselt PRIA e-teenuste keskkonna kaudu. Sellisel juhul peavad taotlus ning sellele lisatud dokumendid vastama maaeluministri 17. aprilli 2015. a. määruses nr 32 „Otsetoetuste saamise üldised nõuded, ühtne pindalatoetus, kliima- ja keskkonnatoetus ning noore põllumajandustootja toetus” sätestatud vorminõuetele.

Täielik üleminek elektroonsele taotlemisele on kavandatud mahepõllumajandusliku tootmise toetuse puhul 2016. aastaks, et taotlejad oleks muudatusest eelnevalt vähemalt aasta aega ette teavitatud ja neil oleks piisavalt aega vastavalt oma taotluse esitamist kavandada.

Lõigetes 6–8 sätestatakse võimalus asendada „Eesti maaelu arengukava 2007–2013“ alusel vastuvõetud põllumajandusministri määruste kohased kohustused selle määruse kohase kohustusega.

Lõikes 6 on sätestatud, et kui taotleja asendab põllumajandusministri 8. aprilli 2010. a määruse nr 44 „Mahepõllumajandusliku tootmise toetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord“ kohase kohustuse selle määruse kohase kohustusega, algab uus kohustus, mille kestus on viis järjestikust aastat.

Lõikes 7 on sätestatud, et kui taotleja asendab põllumajandusministri 21. aprilli 2010. a määruse nr 46 „Keskkonnasõbraliku majandamise toetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord“ kohase kohustuse selle määruse kohase kohustusega, algab uus kohustus, mille kestus on viis järjestikust aastat.

Lõikes 8 on sätestatud, et kui taotleja asendab põllumajandusministri 23. aprilli 2010. a määruse nr 47 „Loomade karjatamise toetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord“ kohase kohustuse selle määruse kohase kohustusega, algab uus kohustus, mille kestus on viis järjestikust aastat. Taotleja peab põllumajandusministri 23. aprilli 2010. a määruse nr 47 „Loomade karjatamise toetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord“ kohase kohustuseperioodi lõpuni vähemalt

kahele nimetatud määruse alusel arvatud loomühikule vastaval arvul karjatatavaid loomi, kelle kohta on andmed kantud mahepõllumajanduse registrisse.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548), Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 549–607), komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 640/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1306/2013 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas, otsetoetuste, maaelu arengu toetuse ja nõuetele vastavuse süsteemiga seoses kohaldatavatest maksetest keeldumise ja nende tühistamise tingimuste osas ning kõnealuste toetuste ja süsteemiga seotud halduskaristuste osas (ELT L 181, 20.06.2014, lk 48–73), komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 807/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja kehtestatakse üleminekusätted (ELT L 227, 31.07.2014, lk 1–17), ja komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 809/2014, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 rakenduseeskirjad seoses ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi, maaelu arengu meetmete ja nõuetele vastavusega (ELT L 227, 31.07.2014, lk 69–124).

4. Määruse mõjud

Meetme 11 „Mahepõllumajandus“ tegevuste liigi „Toetus mahepõllumajandusliku tootmise tavadele ja meetoditele üleminekuks“ ning „Toetus mahepõllumajandusliku tootmise tavade ja meetodite säilitamiseks“ raames antav toetus aitab mahepõllumajandusliku tootmisega toetuse abiga pakkuda tarbijale mahepõllumajanduslikust tootmisest pärit tooteid soodsama hinnaga ning seeläbi suurendada ja mitmekesistada tervislike toodete osakaalu. Toetus võimaldab hüvitada hinnanguliselt 30–50% mahepõllumajandusliku tootmise iseloomust tingitud saamata jäänud tulu ja lisakulutused. Toetuse eesmärgiks on soodustada mahepõllumajandusliku tootmise kaudu elujõulisema keskkonna, loodusliku mitmekesisuse, sealhulgas elurikkuse, õhu, mulla ja vee kaitse ning rahva tervise säilitamist.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulutused ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Mahepõllumajandusliku tootmise toetust rahastatakse arengukava peatüki 10.3.9 kohaselt 75% ulatuses Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist ning 25% ulatuses Eesti riigi eelarvest. Mahepõllumajandusliku tootmise toetuse kogueelarve arengukava peatüki 11.4.1.2 kohaselt on 77 700 000 eurot.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Toetuse nõuete väljatöötamisse olid kaasatud PRIA, Põllumajandusamet, Mahepõllumajanduse Koostöökogu.

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja Keskkonnaministeeriumile õigusaktide eelnõude elektroonilises kooskõlastamise süsteemis EIS. Eelnõu saadetakse informatsiooniks ka arengukava seirekomisjonile.

(allkirjastatud digitaalselt)

Ants Noot

Kantsler